

T. C. Resmî Gazete

Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1336 - 1920

İdare ve yarı işleri için
Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat
Genel Müdürlüğüne
müracaat olunur

31 MAYIS 1961
ÇARŞAMBA

Sayı : 10816

HALKOYUNA SUNULACAK TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

Kabul tarihi : 27/5/1961

BAŞLANGIÇ

Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti;

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülkeler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve;

«Yurtta Sulh, Cihanda Sulh» ilkesinin, Millî Mücadele ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

İnsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzuru ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurmak için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasayı kabul ve ilân ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adaletle ve faziletle âşik evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet eder.

BİRİNCİ KISIM

Genel esaslar

- I. Devletin şekli. MADDE 1 — Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.
- II. Cumhuriyetin nitelikleri. MADDE 2 — Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.
- III. Devletin bütünlüğü; resmî dil; başkent. MADDE 3 — Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir butündür. Resmî dil Türkçedir. Başkent Ankara'dır.

IV. Egemenlik.

MADDE 4 — Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletininindir.

Millet, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasadan almıyan bir devlet yetkisi kullanamaz.

V. Yasama yetkisi.

MADDE 5 — Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisininindir. Bu yetki devredilemez.

VI. Yürütme görevi.

MADDE 6 — Yürütme görevi, kanunlar çerçevesinde, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir.

VII. Yargı yetkisi.

MADDE 7 — Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

VIII. Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı.

MADDE 8 — Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz. Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

IX. Devlet şeklinin değişmezliği.

MADDE 9 — Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki Anayasa hükmü değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.

İKİNCİ KISIM

Temel haklar ve ödevler

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel hükümler

I. Temel hakların niteliği ve korunması.

MADDE 10 — Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlandıran siyasi, iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve mânevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar.

II. Temel hakların özü.

MADDE 11 — Temel hak ve hürriyetler, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlandırılabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa, bir hakkın ve hürriyetin özünü dokunamaz.

III. Nispeti.

MADDE 12 — Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

IV. Yabancıların durumu.

MADDE 13 — Bu kısımda gösterilen hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak, kanunla sınırlanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kişinin hakları ve ödevleri

I. Kişi dokunulmazlığı.

MADDE 14 — Herkes, yaşama, maddî ve mânevî varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine sahiptir.

Kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti, kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usûlüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamaz.

Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.

İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza konulamaz.

II. Özel hayatın korunması.

MADDE 15 — Özel hayatın gizliliğine dokunulmaz. Adil kovuşturmanın gerektirdiği istisnalar saklıdır.

a) Özel hayatın gizliliği.

Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usûlüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; kamu düzeninin gerektirdiği hallerde de, kanunla yetkili kılınan mercinin emri bulunmadıkça, kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz.

b) Konut dokunulmazlığı.

MADDE 16 — Konuta dokunulamaz.

Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usûlüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde de, kanunla yetkili kılınan mercinin emri bulunmadıkça, konuta girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz.

c) Haberleşme hürriyeti.

MADDE 17 — Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir.

Haberleşmenin gizliliği esastır. Kanunun gösterdiği hallerde, hâkim tarafından kanuna uygun olarak verilmiş bir karar olmadıkça, bu gizliliğe dokunulmaz.

III. Seyahat ve yerleşme hürriyeti.

MADDE 18 — Herkes, seyahat hürriyetine sahiptir; bu hürriyet, ancak millî güvenliği sağlama ve salgın hastalıkları önleme amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

Herkes, dilediği yerde yerleşme hürriyetine sahiptir; bu hürriyet, ancak millî güvenliği sağlama, salgın hastalıkları önleme, kamu mallarını koruma, sosyal, iktisadî ve tarımsal gelişmeyi gerçekleştirme zorunluluğuyla ve kanunla sınırlanabilir.

Türkler, yurda girme ve yurt dışına çıkma hürriyetine sahiptir. Yurt dışına çıkma hürriyeti kanunla düzenlenir.

IV. Düşünce ve inanç hak ve hürriyetleri.

MADDE 19 — Herkes, vicdan ve dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Kamu düzenine veya genel ahlâka veya bu amaçlarla çıkarılan kanunlara aykırı olmayan ibâdetler dinî âyin ve törenler serbesttir.

a) Vicdan ve din hürriyeti.

Kimse, ibâdete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz. Kimse, dinî inanç ve kanaatlarından dolayı kısıtlanamaz.

Din eğitimi ve öğrenimi, ancak kişiler kendi isteğine ve küçüklerin de kanunî temsilcilerinin isteğine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, iktisadî, siyasi veya bu, küllî temel düzenini, kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya şahsî çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla, her ne suretle olursa olsun, dinî veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz. Bu yasak dışına çıkan veya başkasını bu yolda kışkırtanlar kanuna göre cezalandırılır; dernekler, yetkili mahkemeye ve siyasi partiler, Anayasa Mahkemesince temelli kapatılır.

b) Düşünce hürriyeti.

MADDE 20 — Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlarını söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir.

Kimse, düşünce ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz.

V. Bilim ve sanat hürriyeti.

MADDE 21 — Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Eğitim ve öğretim, Devletin gözetim ve denetiminde serbesttir.

Özel okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir.

Çağdaş bilim ve eğitim esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

VI. Basın ve yayımla ilgili hükümler.

MADDE 22 — Basın hürdür; sansür edilemez.

Devlet, basın ve haber alma hürriyetini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın ve haber alma hürriyeti, ancak millî güvenliği veya genel ahlâkı korumak, kişilerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüzü, suç işlemeye kışkırtmayı önlemek ve yargı görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak için kanunla sınırlanabilir.

Yargı görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde hâkim tarafından verilecek kararlar saklı olmak üzere, olaylar hakkında yayın yasağı konamaz.

Türkiye'de yayımlanan gazete ve dergilerin toplatılması, bu tedbirlerin uygulanacağını kanunun açıkça gösterdiği suçların işlenmesi halinde ve ancak hâkim kararıyla olabilir.

Türkiye'de yayımlanan gazete ve dergiler, ancak 57 nci maddede belirtilen fiillerden mahkûm olma halinde mahkeme kararıyla kapatılabilir.

b) Gazete ve dergi çıkarma hakkı.

MADDE 23 — Gazete ve dergi çıkarılması, önceden izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Gazete ve dergilerin çıkarılması, yayımı, malî kaynakları ve gazetecilik mesleği ile ilgili şartlar kanunla düzenlenir. Kanun, haber, düşünce ve kanaatların serbestçe yayımlanmasını engelleyici veya zorlaştırıcı siyasi, iktisadî, malî veya teknik kayıtlar koymaz.

Gazete ve dergiler, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin veya bunlara bağlı kurumların araç ve imkânlarından eşitlik esasına göre faydalanır.

c) Kitap ve broşür çıkarma hakkı.

MADDE 24 — Kitap ve broşür yayımı izne bağlı tutulamaz; sansür edilemez.

Türkiye'de yayımlanan kitap ve broşürler, 22 nci maddenin 5 inci fıkrası hükümleri dışında, toplatılmaz.

d) Basın araçlarının korunması.

MADDE 25 — Basımevî ve eklentileri ve basın araçları, suç vasıtası olduğu gerekçesiyle de olsa, zapt veya müsadere edilemez veya işletilmekten alınmaz.

e) Basın dışı haberleşme araçlarının kullanılması.

MADDE 26 — Kişiler ve siyasi partiler, kamu tüzel kişileri elindeki basın dışı haberleşme ve yayım araçlarından faydalanma hakkına sahiptir. Bu faydalanmanın şartları ve usûlleri, demokratik esaslara ve hakkaniyet ölçülerine uygun olarak kanunla düzenlenir.

nir. Kanun, halkın bu araçlarla haber almasını, du-
ğünce ve kanaatlara ulaşmasını ve kamu oyunun ser-
bestçe oluşumunu köstekleyici kayıtlamalar koyamaz.

f) Düzeltme
ve cevap
hakkı.

MADDE 27 — Düzeltme ve cevap hakkı, ancak
kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya
kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayımlar yapılması
hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.

Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanma-
sının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından karar
verilir.

VII. Toplantı
hak ve hür-
riyetleri.

a) Toplantı ve
gösteri yü-
rütüğü
hakkı.

MADDE 28 — Herkes, önceden izin almaksızın,
silâhsız ve saldırısız toplanma veya gösteri yürüyüşü
yapma hakkına sahiptir.

Bu hak, ancak kamu düzenini korumak için ka-
nunla sınırlanabilir.

b) Dernek kur-
ma hakkı.

MADDE 29 — Herkes, önceden izin almaksızın
dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, ancak kamu
düzenini veya genel ahlâkı korumak için kanunla sınırla-
nabilir.

VIII. Hakların
korunma-
sıyla ilgili
hükümler.

a) Kişi güven-
liği.

MADDE 30 — Suçluluğu hakkında kuvvetli be-
lirtti bulunan kişiler, ancak kaçmayı veya delillerin
yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla
veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve
kanunla gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla
tutuklanabilir. Tutukluluğun devamına karar verilme-
sini aynı şartlara bağlıdır.

Yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikme-
sinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şart-
larını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kimselere, yakalama
veya tutuklama sebeplerinin ve haklarındaki iddiaların
yazılı olarak hemen bildirilmesi gerekir.

Yakalanan veya tutuklanan kimse, tutulma ye-
rine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli
süre hariç, yirmidört saat içinde hâkim önüne çıkarılır
ve bu süre geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın
hürriyetinden yoksun kılınamaz. Yakalanan veya
tutuklanan kimse, hâkim önüne çıkarılınca durum hemen
yakınlarına bildirilir.

Bu esaslar dışında işleme tâbi tutulan kimselerin
uğrayacakları her türlü zararlar kanuna göre Devletçe
ödenir.

b) Hak arama
hürriyeti.

MADDE 31 — Herkes, meşru bütün vasıta ve
yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önün-
de dâvacı veya dâvalı olarak, iddia ve savunma hak-
kına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki dâva-
ya bakmaktan kaçınamaz.

c) Tabii yargı
yolu.

MADDE 32 — Hiç kimse, tabii hâkiminden baş-
ka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi tabii hâkiminden başka bir merci
önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sa-
hip olağanüstü merciler kurulamaz.

d) Cezaların
kanunî ve
şahsî olma-
sı; zorla-
ma yasağı.

MADDE 33 — Kimse, işlendiği zaman yürür-
lükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden do-
layı cezalandırılmaz.

Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konu-
lur.

Kimseye, suçu işlediği zaman kanunda o suç için
konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Kimse, kendisini veya kanunun gösterdiği yakın-
larını suçlandırma sonucu doğuracak beyanda bulun-
maya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Ceza sorumluluğu şahsîdir.

Genel müsadere cezası konulamaz.

e) İspat hakkı.

MADDE 34 — Kamu görev ve hizmetinde bulu-
nanlara karşı, bu görev ve hizmetin yerine getirilme-
siyle ilgili olarak yapılan isnatlardan dolayı açılan ha-

karet dâvalarında, sanık, isnadın doğruluğunu ispat
hakkına sahiptir. Bunun dışındaki hallerde ispat istem-
inin kabulü, ancak isnat olunan fiilin doğru olup
olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunması veya
şikâyetçinin ispata râzi olmasına bağlıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal ve iktisadî haklar ve ödevler

I. Ailenin ko- runması.

MADDE 35 — Aile Türk toplumunun temelidir.

Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri, ailenin, ana-
nın ve çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alır
ve teşkilâtı kurar.

II. Mülkiyet hakkı.

MADDE 36 — Herkes, mülkiyet ve miras hakla-
rına sahiptir.

a) Mülkiyete ait genel kural.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla
sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına
aykırı olamaz.

b) Toprak mül- kiyeti.

MADDE 37 — Devlet, toprağın verimli olarak
işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya
yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak
amaçlarıyla gereken tedbirleri alır. Kanun, bu amaç-
larla, değişik tarım bölgelerine ve çeşitlerine göre topra-
ğın genişliğini gösterebilir. Devlet, çiftçinin işletme
araçlarına sahip olmasını kolaylaştırır.

Toprak dağıtımı, ormanların küçülmesi veya di-
ğer toprak servetlerinin azalması sonucunu doğura-
maz.

c) Kamulaştırma.

MADDE 38 — Devlet ve kamu tüzel kişileri, ka-
mu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını
peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan
taşınmaz malların, kanunda gösterilen esas ve usul-
lere göre, tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya
veya bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetki-
lidir.

Çiftçinin topraklandırılması, ormanların devlet-
leştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi ve iskân projelerinin
gerçekleştirilmesi amaçlarıyla kamulaştırılan
toprak bedellerinin ödeme şekli kanunla gösterilir.
Kanunun taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde, ödeme
süresi on yılı aşamaz. Bu takdirde, taksitler eşit ola-
rak ödenir ve kanunla gösterilen faiz haddine bağlanır.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan
doğruya işleten çiftçinin hakkıyetli ölçüler içerisinde
geçinebilmesi için zarurî olan ve kanunla gösterilen
kısmının ve küçük çiftçinin kamulaştırdan toprağının
bedeli herhalde peşin ödenir.

d) Devletleş- tirme.

MADDE 39 — Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel
teşebbüsler, kamu yararının gerektirdiği hallerde, ger-
çek karşılığı kanunda gösterilen şekilde ödenmek şartıyla
devletleştirilebilir. Kanunun taksitle ödemeyi ön-
gördüğü hallerde, ödeme süresi on yılı aşamaz ve tak-
sitler eşit olarak ödenir; bu taksitler, kanunla göste-
rilen faiz haddine bağlanır.

III. Çalışma ve sözleşme hürriyeti.

MADDE 40 — Herkes, dilediği alanda çalışma ve
sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kur-
mak serbesttir.

Kanun, bu hürriyetleri, ancak kamu yararı ama-
cıyla sınırlayabilir.

Devlet, özel teşebbüslerin millî iktisadın gerek-
lerine ve sosyal amaçlara uygun yürütmesini, güvenlik
ve kararlılık içinde çalışmasını sağlıyaçak tedbirleri
alır.

IV. İktisadî ve sosyal haya- tin düzeni.

MADDE 41 — İktisadî ve sosyal hayat, adâlete,
tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyet-
tine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacıyla
göre düzenlenir.

İktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu maksatla, millî tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yönlendirmek ve kalkınma planlarını yapmak Devletin ödevidir.

V. Çalışma ile ilgili hükümler. MADDE 42 — Çalışma herkeste hakkı ve ödevi.

Devlet, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadî ve mali tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler; işsizliği önleyici tedbirleri alır.

Angarya yasaktır.

Memleket ihtiyaçlarının sorunu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevi niteliği alan beden veya fikir çalışmalarının şekil ve şartları, demokratik esaslara uygun olarak kanunla düzenlenir.

b) Çalışma şartları MADDE 43 — Kimse, yaşına, gücüne ve cinsiyetine uygun olmayan bir işte çalıştırılmaz.

Çocuklar, gençler ve kadınlar, çalışma şartları bakımından özel olarak korunur.

c) Dinlenme hakkı. MADDE 44 — Her çalışan dinlenme hakkına sahiptir.

Ücretli hafta ve bayram tâtili ve ücretli yıllık izin hakkı kanunla düzenlenir.

d) Ücrette adalet sağlanması. MADDE 45 — Devlet, çalışanların, yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yararlı bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adaletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alır.

e) Sendika kurma hakkı. MADDE 46 — Çalışanlar ve işverenler, önceden izin alınmaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler.

İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir.

Sendika ve sendika birliklerinin tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz.

f) Toplu sözleşme ve grev hakkı. MADDE 47 — İşçiler, işverenlerle olan münasebetlerinde, iktisadî ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler.

Grev hakkının kullanılması ve istisnaları ve işverenlerin hakları kanunla düzenlenir.

VI. Sosyal güvenlik. MADDE 48 — Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ve sürdürmek Devletin ödevlerindedir.

VII. Sağlık hakkı. MADDE 49 — Devlet, herkesten beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbî bakım görmesini sağlamakla ödevlidir.

Devlet, yoksul veya dar gelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun konut ihtiyaçlarını karşılayıcı tedbirleri alır.

VIII. Öğrenimin sağlanması. MADDE 50 — Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama Devletin başta gelen ödevlerindedir.

İlköğrenim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir ve Devlet okullarında parasızdır.

Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, en yüksek öğrenim derecelerine kadar çalışmalarını sağlama amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar.

Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları, topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Devlet, tarih ve kültür değeri olan eser ve anıtların korunmasını sağlar.

IX. Kooperatifçiliğin geliştirilmesi. MADDE 51 — Devlet, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.

X. Tarımın ve çiftçinin korunması.

MADDE 52 — Devlet, halkın gereği gibi beslenmesini, tarımsal üretimin toplumun yararına uygun olarak artırılmasını sağlamak, toprağın kaybolmasını önlemek, tarım ürünlerini ve tarımla uğraşanların emeğini değerlendirmek için gereken tedbirleri alır.

XI. Devletin iktisadî ve sosyal ödevleri.

MADDE 53 — Devlet, bu Bölümde belirtilen iktisadî ve sosyal amaçlara ulaşma ödevlerini, ancak iktisadî gelişme ile mali kaynaklarının yeterli ölçüsünde yerine getirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİYASİ HAKLAR VE ÖDEVLER

I. Vatandaşlık.

MADDE 54 — Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür.

Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür. Yabancı babadan ve Türk anadan olan çocuğun vatandaşlık durumu kanunla düzenlenir.

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça, vatandaşlıktan çıkarılmaz.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılmaz.

II. Seçme ve seçilme hakkı.

MADDE 55 — Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme ve seçilme hakkına sahiptir.

Seçimler, serbest, eşit, gizli, tek dereceli genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yapılır.

III. Siyasal partilerle ilgili hükümler.

MADDE 56 — Vatandaşlar, siyasal parti kurma ve üstüne göre partilere girme ve çıkma hakkına sahiptir.

a) Parti kurma hakkı ve partilerin siyasal hayatındaki yeri.

Siyasal partiler, önceden izin alınmadan kurulur ve serbestçe faaliyette bulunurlar.

Siyasal partiler, ister iktidarda ister muhalefette olsunlar, demokratik siyasal hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

b) Partilerin uyacakları esaslar.

MADDE 57 — Siyasal partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetleri, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine ve Devletin ülkesi ve milletiyle bütünleşme temel hükmüne uygun olmak zorundadır. Bunlara uymayan partiler temelli kapatılır.

Siyasal partiler, gelir kaynakları ve giderleri hakkında Anayasa Mahkemesine hesap verirler.

Partilerin iç çalışmalarını, faaliyetlerini, Anayasa Mahkemesine ne suretle hesap verecekleri ve bu Mahkemece mali denetimlerinin nasıl yapılacağı, demokratik esaslara uygun olarak kanunla düzenlenir.

Siyasal partilerin kapatılması hakkındaki davalara Anayasa Mahkemesinde bakılır ve kapatma kararı ancak bu Mahkemece verilir.

IV. Kamu hizmetlerine girme hakkı.

MADDE 58 — Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.

a) Hizmete girme.

Hizmete alınmada, ödevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.

b) Mal bildirimi.

MADDE 59 — Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar, bundan istisna edilemez.

V. Millî Savunma hakkı ve ödevi.

MADDE 60 — Yurt savunmasına katılma, her Türkün hakkı ve ödevidir. Bu ödev ve askerlik yükümlü kanunla düzenlenir.

VI. Vergi ödevi.

MADDE 61 — Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi, resim ve harclar ve benzeri mali yükümler ancak kanunla konulur.

VII. Dilekçe hakkı.

MADDE 62 — Vatandaşlar, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, tek başlarına veya topluca, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Cumhuriyetin temel kuruluşu

BİRİNCİ BÖLÜM

YASAMA

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

I. T. B. M. M. nin kuruluşu.

MADDE 63 — Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosundan kuruludur. Meclisler, Anayasada gösterilen hallerde birlikte toplanır.

II. T. B. M. M. nin görev ve yetkileri

MADDE 64 — Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce veriliş kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerindedir.

a) Genel olarak b) Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma

MADDE 65 — Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı Devletlerle ve milletlerarası kurullarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

İktisadi, ticari veya teknik münasebetleri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet maliyesi bakımından bir yüklenme gerektirmemek, kişi hâllerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayınlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde, bu andlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan iktisadi, ticari, teknik veya idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan iktisadi, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmaların yapılmasında 1 inci fıkra hükmü uygulanır.

Usûlüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında 149 uncu ve 151 inci maddeler gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.

c) Silâhli kuvvet kullanılmasına izin verme.

MADDE 66 — Milletlerarası hukukun meşru saydığı hallerde savaş hâli ilânına ve Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşmaların veya milletlerarası nezaket kurallarının gerektirdiği haller dışında, Türk Silâhli Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silâhli kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir.

Bu izin için, Meclisler, birlikte toplanarak karar verirler.

III. Millet Meclisi.

MADDE 67 — Millet Meclisi, genel oyla seçilen dörtyüzelli milletvekilden kuruludur.

a) Kuruluş.

MADDE 68 — Otuz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

b) Milletvekili seçilme yetkili.

Türkçe okuyup yazma bilmeyenler, kurtular, yü-

kümlü olmasına ve muaf bulunmamasına rağmen muvazzaf askerlik hizmetini yapmayanlar veya yapmış sayılmayanlar ve kamu hizmetlerinden yasaklılar ile ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymiş olanlar ve - taksirli suçlar hariç olmak üzere - beş yıldan fazla hapis cezasıyla veya zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin olarak hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar da, milletvekilli seçilemezler.

Aday olmak, memurluktan çekilme şartına bağlanamaz. Seçim güvenliği bakımından hangi memurların ne gibi şartlarla aday olabilecekleri kanunla düzenlenir.

Hâkimler ile subay, askerî memur ve astsubaylar, mesleklerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve seçilemezler.

c) Millet Meclisinin seçim dönemi.

MADDE 69 — Millet Meclisi seçimleri dört yılda bir yapılır.

Meclis, bu süre dolmadan seçimin yenilenmesine karar verebilir. Süresi biten milletvekilli yeniden seçilebilir.

Yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri, yeni Meclisin seçilmesine kadar sürer.

IV. Cumhuriyet Senatosu.

a) Kuruluş.

MADDE 70 — Cumhuriyet Senatosu, genel oyla seçilen yuzelli üye ile Cumhurbaşkanıınca seçilen onbeş üyeden kuruludur.

13 Aralık 1960 tarihli ve 157 sayılı Kanunun altında adları bulunan Millî Birlik Komitesi Başkanı ve üyeleri ile eski Cumhurbaşkanı, yaş kaydı gözetilmeksizin, Cumhuriyet Senatosunun tabii üyesidirler. Tabii üyeler, Cumhuriyet Senatosunun diğer üyelerinin tabii oldukları hükümlere tâbidirler. Ancak, haklarında, bu Anayasanın 73 üncü maddesinin 1 inci ve 2 nci fıkraları ve 10 uncu geçici maddesinin 1 inci fıkrası hükümleri uygulanmaz. Tabii üye olarak Cumhuriyet Senatosuna katıldıktan sonra bir siyasi partiye girilenlerin tabii üyelik sıfatı, partiye girişlerinden sonraki ilk Cumhuriyet Senatosu üyeliği seçim tarihinde sona erer.

b) Cumhuriyet Senatosuna üye seçme hakkı.

MADDE 71 — Millet Meclisi seçimlerinde seçmen olan her Türk, Cumhuriyet Senatosu seçimlerinde de aynı şartlarla oy kullanır.

c) Cumhuriyet Senatosu üyeliğine seçilme yetkili.

MADDE 72 — Kırk yaşını doldurmuş ve yüksek öğrenim yapmış bulunan ve milletvekilli seçilmeye engel bir durumu olmayan her Türk, Cumhuriyet Senatosuna üye seçilebilir.

Cumhurbaşkanıınca seçilecek üyeler, çeşitli alanlarda seçkin hizmetleriyle tanınmış ve kırk yaşını bitirmiş kimselerden olur. Bunlardan en az onu bağimsizler arasından seçilir.

d) Cumhuriyet Senatosu üyeliğinin süresi.

MADDE 73 — Cumhuriyet Senatosu üyeliğinin süresi altı yıldır. Süresi biten üyeler yemden seçilebilir.

Cumhuriyet Senatosunun genel oyla ve Cumhurbaşkanı seçilen üyelerinin üçte biri her iki yılda bir yenilenir.

Cumhurbaşkanıınca seçilen üyelerin süresi biter veya bu üyeliklerde herhangi bir sebeple boşalma olursa, Cumhurbaşkanı, bir ay içinde yeni üyeleri seçer.

Boşalan bir üyeliğe seçilen kimse, yerine seçildiği üyenin süresini tamamlar.

V. T. B. M. M. seçimlerinin geriye bırakılması ve ara seçimleri.

MADDE 74 — Savaş sebebiyle yeni seçimlerin yapılmasına imkân görülmezse, seçimler kanunla bir yıl geriye bırakılabilir.

Meclislerin ara seçimleri her iki yılda bir Cumhuriyet Senatosu seçimiyle birlikte yapılır.

Millet Meclisi genel seçimlerine bir yıl kala ara seçim yapılmaz.

VI. Seçimlerin genel yönetime ve denetimini.

MADDE 75 — Seçimler yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır. Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimden önce yönetim ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundadır.

Yüksek Seçim Kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.

Yüksek Seçim Kurulu, yedi asıl ve dört yedek üyeden kuruludur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay genel kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Bu üyeler salt çoğunluk ve gizli oylar aralarından bir Başkan ve bir Başkanvekilli seçerler.

Yüksek Seçim Kuruluna Yargıtay ve Danıştaydan seçilmiş üyeler arasından adçekme ile ikiser yedek üye ayrılır. Yüksek Seçim Kurulu Başkan ve Başkanvekilli adçekmeye girmezler.

B) MECLİSLERE AIT MÜŞTEREK HÜKÜMLER

I. T. B. M. M. üyeliğiyle ilgili hükümler.

MADDE 76 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, seçildikleri bölgeyi veya kendilerini seçenleri değil, bütün Milleti temsil ederler.

a) Milleti temsil.

b) Andığıme.

MADDE 77 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, görevlerine başlarken şöyle and içerler :

«Devletin bağımsızlığını, vatanın ve milletin bütünlüğünü koruyacağıma; Milleti kayıtsız şartsız egemenliğine, demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelere bağlı kalacağıma ve halkın mutluluğu için çalışacağıma namusum üzerine söz veririm.»

c) Üyelikle bağdaşmayan işlemler.

MADDE 78 — İki Meclis üyeliği bir kişide birleşemez.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri ve bunlara bağlı kuruluşlarda, Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya veya dolayısıyla katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda, kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların yönetim kurullarında ve başka işlerinde görev alamazlar ve bunların herhangi bir yüklenme işini doğrudan doğruya veya dolayısıyla kabul edemezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, yürütme organının teklif, inha, atama veya onamasına bağlı resmî veya özel herhangi bir işle görevlendirilemezler. Bir üyenin belli konuda ve altı ayı aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca verilecek geçici bir görevi kabul edebilmesi, kendi Meclisinin kararına bağlıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşmayan diğer görev ve işler kanunla gösterilir.

d) Yasama dokunulmazlığı.

MADDE 79 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Meclis ileri sürdükleri düşüncelerden ve bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir Meclis üyesi, kendi Meclisinin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilmez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçları bu hükmün dışındadır; ancak, bu halde, yetkili makam, durumu hemen ve doğrudan doğruya üyenin Meclisine bildirmek zorundadır.

Bir Meclis üyesi hakkında seçiminden önce veya sonra verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır. Üyelik süresince zamanasını işlemez.

Tekrar seçilen Meclis üyesi hakkındaki takibat, kendi Meclisinin yeniden dokunulmazlığını kaldırmasına bağlıdır.

Meclislerdeki siyasi parti gruplarının, yasama dokunulmazlığı ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınmaz.

e) Üyelik düşmesi.

MADDE 80 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği, bir üyenin üye seçilme engel bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymesi, çekilmesi, kısıtlanması, üyelikle bağdaşmayan bir hizmet kabul etmesi veya Meclis çalışmalarına imzasız veya özlü ve aralıksız olarak bir ay katılmaması yüzünden üyelik düşmesinin kendisi Meclisince karara bağlanacağı hallerinde sona erer.

f) İptal istemi.

MADDE 81 — Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya üyelik düşmesine Meclisçe karar verilmesi hallerinde, karar tarihinden başlayarak bir hafta içinde, ilgili üye veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden herhangi biri, bu kararın, Anayasa veya İçtüzük hükümlerine aykırılığı iddiasıyla iptal için Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Anayasa Mahkemesi, iptal istemini onbeş gün içinde karara bağlar.

g) Ödenek ve yolluklar.

MADDE 82 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları kanunla düzenlenir. Ödenek aylık tutarı birinci derecedeki Devlet memurunun aylığını; yolluk da ödenek yarısını aşamaz.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin aylık ve ödeneklerine her ne suretle olursa olsun yapılacak zam ve ilâveler, ancak bu zam ve ilâveleri takibeden milletvekilleri genel seçiminden sonra uygulanır.

II. T. B. M. M. nin faaliyetleriyle ilgili hükümler.

MADDE 83 — Türkiye Büyük Millet Meclisi, her yıl Kasım ayının ilk günü kendiliğinden toplanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi yılda en çok beş ay tatile yapılabilir. Meclisler aynı zamanda tatile girerler.

a) Toplanma ve tatil.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, araverme veya tatil sırasında, doğrudan doğruya veya Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, Cumhurbaşkanınca toplantıya çağırılır Meclis Başkanları da, kendi Meclislerini doğrudan doğruya veya üyelerinin beşte birinin istemi üzerine toplantıya çağırır.

Meclislerden biri toplantıya çağırılınca, diğeri kendiliğinden toplanır.

Araverme veya tatil sırasında toplantıya çağırılan Meclisler, önce, bu toplantıyı gerektiren konu üzerinde görüşme yaparlar.

b) Başkanlık Divanı.

MADDE 84 — Meclislerin Başkanlık Divanları, o Meclisteki siyasi parti gruplarının kuvvetleri ölçüsünde Divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur.

Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanları, kendi Meclislerince üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ve gizli oy ile ikiser yıl için seçilirler; ilk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinir. Meclis Başkanlıkları için Meclisteki siyasi parti grupları aday gösteremezler.

Başkanlar ve Başkanvekilleri, üyesi bu oldukları siyasi partilerin veya siyasi parti gruplarının Türkiye Büyük Millet Meclisinin içinde veya dışındaki faaliyetleri ve görevlerinin yerine getirilmesine gerektiği kadar dışında Meclis tartışmaları katılmazlar. Başkan oy kullanamaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi birleşik toplantılarında Başkanlık Divanı Millet Meclisi Başkanlık Divanıdır.

c) İçtüzük, siyasi parti grupları ve kolluk işleri. MADDE 85 — Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler, çalışmalarını, kendi yaptıkları İçtüzükleri hükümlerine göre yürütürler.

İçtüzük hükümleri, siyasi parti gruplarının, Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasi parti grupları, en az on üyeden meydana gelir.

Meclisler, kendi kolluk işlerini Başkanları eliyle düzenler ve yürütürler.

d) Toplantı ve karar yeter sayısı. MADDE 86 — Her Meclis, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve Anayasada başkaca hüküm yoksa, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar verir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde toplantı yeter sayısı, her iki Meclis üye tamsayısı toplamının salt çoğunluğudur.

e) Görüşmelerin açıklığı ve yayınlaması. MADDE 87 — Meclis görüşmeleri açıktır ve ilgili Meclisin tutanak dergisinde tam olarak yayınlanır. Meclisler, İçtüzük hükümlerine uygun olarak kapalı oturumlar yapabilir; bu oturumlardaki görüşmelerin yayımı ilgili Meclisin kararına bağlıdır.

Meclislerdeki açık görüşmelerin her türlü vasıta ile yayımı önlenemez.

III. T. B. M. M. nin denetim yolları. MADDE 88 — Soru, genel görüşme, Meclis soruşturması ve Meclis araştırması her iki Meclisin yetkilerindedir.

a) Genel olarak. Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir.

b) Gensoru. MADDE 89 — Gensoru yetkisi yalnız Millet Meclisindedir.

Milletvekillerince veya bir siyasi parti grupunca verilen gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmıyacağı, verilisinden sonraki ilk birleşimde görüşülür. Bu görüşmede, ancak önerge sahibi veya önerge sahiplerinden biri, siyasi parti grupları adına birer milletvekili, Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir Bakan konuşabilir.

Gündeme alma kararı ile birlikte gensorunun görüşülme günü de belli edilir.

Gensorunun görüşülmesi, gündeme alma kararı tarihinden başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz ve yedi günden sonraya bırakılamaz.

Gensoru görüşmeleri sırasında üyelerin verecekleri gerekçeli güvensizlik önergeleri veya Bakanlar Kurulunun güven isteği, bir tam gün geçtikten sonra oylanır.

Bakanlar Kurulunun veya bir Bakanın düşürülebilmesi, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla olur.

c) Meclis soruşturması. MADDE 90 — Başbakan veya Bakanlar hakkında yapılacak soruşturma istemleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında görüşülür ve karara bağlanır.

Soruşturma, her iki Meclisten eşit sayıda seçilecek üyelerden kurulu komisyonca yürütülür.

Yüce Divana sevk hususundaki karar birleşik toplantıda verilir.

Meclislerdeki siyasi parti gruplarında, Meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınmaz.

C) KANUNLARIN YAPILMASI

I. Genel kurullar. MADDE 91 — Kanun teklif etmeye, Bakanlar Kurulu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri yetkilidirler.

a) Kanun teklif etme yetkisi. Üyeler, kendi tekliflerini her iki Meclisin ilgili komisyonlarında savunabilirler.

b) Kanunların görüşülmesi ve kabûl. MADDE 92 — Kanun tasarı ve teklifleri önce Millet Meclisinde görüşülür. Millet Meclisinde kabûl, değiştirilerek kabûl veya

reddedilen tasarı ve teklifler Cumhuriyet Senatosuna gönderilir.

Millet Meclisinde kabûl edilen metin, Cumhuriyet Senatosunca değişiklik yapılmadan kabûl edilirse, bu metin kanunlaşır.

Cumhuriyet Senatosu, kendisine gelen metni değiştirerek kabûl ederse, Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.

Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemese, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisine hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabûl etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabûl edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca da reddedilirse, düşer.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca olduğu gibi veya değiştirilerek kabûl edilirse, Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosunun kabûl ettiği metni yeniden görüşür. Cumhuriyet Senatosunun metni Millet Meclisince benimsenirse, kanunlaşır; reddedilirse, tasarı veya teklif düşer; Cumhuriyet Senatosundan gelen metin Millet Meclisince değiştirilerek kabûl edilirse, 5 inci fıkra hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin Millet Meclisi tarafından kabûli için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lazımdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin kanunlaşabilmesi, Millet Meclisi tarafından üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabûl edilmesine bağlıdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve genel kurullardaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar; bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde onbeş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabûl edilmiş sayılır. Bu fıkrafta belirtilen süreler Meclislerin tatil devamınca işlemeyiz.

Yasama Meclislerinin ve mahalli idarelerin seçimleri ve siyasi partilerle ilgili tasarı ve tekliflerin kabûl veya reddinde yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. Ancak, karma komisyon kurulmasını gerektiren hallerde, karma komisyonun raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında görüşülür ve karara bağlanır; Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında Millet Meclisinin ilk metninin kabûlü için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lazımdır. 8 nci ve 9 uncu fıkralar hükümleri saklıdır.

c) Kanunların Cumhuriyet Senatosunca kabûl edilmesi. Madde 93 — Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabûl edilen kanunları on gün içinde yayımlar; uygun bulmadığı kanunu bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte, aynı süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Bütçe kanunları ve Anayasa bu hükümün dışındadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu yine kabûl ederse, kanun Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanır.

II. Bütçenin görüşülmesi ve kabûlü; gider artırıcı ve gelir azaltıcı teklifler.

MADDE 94 — Genel ve katma bütçe tasarısı ile millî bütçe tahminlerini gösteren rapor, mali yılbaşından en az üç ay önce, Bakanlar Kurulu tarafından, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Bu tasarılar ve rapor, otuzbeş milletvekiliyle onbeş Cumhuriyet Senatosu üyesinden kurulu bir karma komisyona verilir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar grupuna veya gruplarına en az otuz üye verilme şartıyla, siyasi parti gruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsil gözönünde tutulur.

Karma komisyonun en çok sekiz hafta içinde kabûl edeceği metin, önce Cumhuriyet Senatosunda görüşülür ve en geç on gün içinde karara bağlanır.

Cumhuriyet Senatosunca kabûl edilen metin, en geç bir hafta içinde yeniden görüşülmek üzere, karma komisyona verilir. Karma komisyonun kabûl ettiği son metin Millet Meclisinde görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclisinin genel kurullarında, Bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçeler hakkındaki düşüncelerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önerileri, üzerlerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oya konur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanunu tasarılarının genel kurullarda görüşülmesi sırasında gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklifler yapamazlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Yürütme

A) CUMHURBAŞKANI

I. Seçimi ve tarafsızlığı.

MADDE 95 — Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince, kırk yaşını doldurmuş ve yüksek öğrenim yapmış kendi üyeleri arasından, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile ve gizli oyla yedi yıllık bir süre için seçilir; ilk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinilir.

Bir kimse arka arkaya iki defa Cumhurbaşkanı seçilemez.

Cumhurbaşkanı seçilenin partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sıfatı sona erer.

II. And içmesi.

MADDE 96 — Cumhurbaşkanı, görevine başlar-ken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde şöyle and içer :

«Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Türk Devletinin bağımsızlığına, vatanın ve Milletinin bütünlüğüne yönelecek her tehlikeye karşı koyacağıma, Milletinin kayıtsız şartsız egemenliğini ve Anayasayı sayacağıma ve savunacağıma; İnsan haklarına dayanan demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinden ve tarafsızlıktan ayrılmıyacağıma; Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefini koruyup yüceltme ve üzerime aldığım görevi yerine getirmek için bütün gücümle ve varlığımla çalışacağıma namusum üzerine söz veririm.»

III. Görev ve yetkileri.

MADDE 97 — Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Bu sıfatla, Türkiye Cumhuriyetini ve Milletinin birliğini temsil eder.

Cumhurbaşkanı, gerekli gördükçe, Bakanlar Kuruluna başkanlık eder; yabancı Devletlere Türk Devletinin temsilcilerini gönderir ve Türkiye'ye gönderilen yabancı Devlet temsilcilerini kabûl eder; milletlerarası anlaşmaları onaylar ve yayımlar; sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle belirli kişilerin cezalarını hafifletebilir veya kaldırabilir.

IV. Sorumluluğu.

MADDE 98 — Cumhurbaşkanı, göreviyle ilgili işlemlerinden sorumlu değildir.

Cumhurbaşkanının bütün kararları, Başbakan ve ilgili Bakanlarca imzalanır. Bu kararlardan Başbakan ile ilgili Bakan sorumludur.

V. Sorumluluğu.

MADDE 99 — Cumhurbaşkanı, vatan hainliğinden dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte birinin teklifi üzerine, üye tamsayısının en az üçte ikisinin Meclislerin birleşik toplantısında vereceği kararla suçlandırılır.

VI. Cumhurbaşkanına vekillik etme.

MADDE 100 — Cumhurbaşkanının hastalık veya yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, görevine dönmesine kadar; ölüm, çekilme veya başka bir sebeple Cumhurbaşkanı makamının boşalması halinde de yenisi seçilinceye kadar, Cumhuriyet Senatosu Başkanı Cumhurbaşkanlığına vekillik eder.

VII. Görevin sona ermesi ve yeni Cumhurbaşkanı seçimi.

MADDE 101 — Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasına onbeş gün kalınca veya Cumhurbaşkanlığı boşalınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni Cumhurbaşkanı seçer; Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı değilse, hemen toplantıya çağırılır.

B) BAKANLAR KURULU

I. Kuruluş.

MADDE 102 — Bakanlar Kurulu, Başbakan ve Bakanlardan kuruludur.

Başbakan, Cumhurbaşkanıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri arasından atanır.

Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliğine sahip olanlar arasından Başbakanca seçilir ve Cumhurbaşkanıca atanır.

II. İşe başlama ve güven oyu.

MADDE 103 — Bakanlar Kurulunun listesi tam olarak Meclislere sunulur; Meclisler tâtilde ise toplantıya çağırılır.

a) Göreve başlarken güven oyu.

Bakanlar Kurulunun programı, kuruluşundan en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir Bakan tarafından Meclislerde okunur ve Millet Meclisinde güven oyuna başvurulur. Güven oyu için görüşmeler, programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra başlar ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra oylama yapılır.

b) Görev sırasında güven oyu.

MADDE 104 — Başbakan, gerekli görürse, Bakanlar Kurulunda görüştüğünden sonra, Millet Meclisinden güven isteyebilir.

Güven istemi, Millet Meclisine bildirilmesinden bir tam gün geçmedikçe görüşülemez ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçmedikçe oya konulamaz.

Güven istemi, ancak üye tamsayısının salt çoğunluğuyla reddedilebilir.

III. Görev ve siyasi sorumluluk.

MADDE 105 — Başbakan, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak, Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve Hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. Bakanlar Kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumludur.

Her bakan, kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ayrıca sorumludur.

Bakanlar, dokunulmazlık ve yasaklamalar bakımından Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleriyle aynı durumdadır.

IV. Bakanlıkların kurulması ve Bakanlar.

MADDE 106 — Bakanlıklar, kanunun koyduğu esaslara göre kurulur.

Açık olan Bakanlıklarla iznli veya özürli olan bir Bakana, diğer bir Bakan geçici olarak vekillik eder. Ancak, bir Bakan birden fazlasına vekillik edemez.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla Yüce Divana verilen bir Bakan, bakanlıktan düşer.

Herhangibir sebeple boşalan Bakanlığa en geç onbeş gün içinde atanma yapılır.

V. Tüzükler.

MADDE 107 — Bakanlar Kurulu, kanunların uygulanmasını göstermek veya kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak şartıyla ve Danıştayın incelemesinden geçirilerek, tüzükler çıkarabilir.

Tüzükler, Cumhurbaşkanınca imzalanır ve kanunlar gibi yayınlanır.

VI. Millet Meclisi seçimlerinin Cumhurbaşkanınca yenilenmesi.

MADDE 108 — Anayasanın 89 uncu ve 104 üncü maddeleri uyarınca verilen güvensizlik oyu sebebiyle, onsekiz aylık bir süre içinde, Bakanlar Kurulu iki defa düşmüş ve üçüncü defa güvensizlik oyu verilmiş olursa, Başbakan, Cumhurbaşkanından, Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesini isteyebilir. Bu istek üzerine, Cumhurbaşkanı, Meclislerin Başkanlarına danışarak, seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. Yenilenme kararı Resmî Gazete'de yayınlanır ve hemen seçime girilir.

VII. Seçimlerde geçici Bakanlar Kurulu.

MADDE 109 — Millet Meclisi genel seçimlerinden önce, Adalet, İçişleri ve Ulaştırma Bakanları çekilir. Seçimin başlangıç tarihinden üç gün önce, seçim dönemi bitmeden seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde ise, bu karardan başlayarak beş gün içinde, Başbakanca Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bağımsız üyeleri arasından yeni Adalet, İçişleri ve Ulaştırma Bakanları atanır.

108 üncü madde gereğince seçimlerin yenilenmesine karar verildiğinde Bakanlar çekilir ve Başbakan geçici bir Bakanlar Kurulu kurar.

Geçici Bakanlar Kuruluna, Adalet, İçişleri ve Ulaştırma Bakanları Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki bağımsızlardan olmak üzere, Millet Meclisi'ndeki siyasi parti gruplarından, bu Meclis'teki oranlarına göre üye alınır.

Siyasi parti gruplarından alınacak üye sayısını, Millet Meclisi Başkanı tesbit ederek Başbakanca bildirir. Teklif edilen Bakanlık kabul etmeyen veya sonradan çekilen partililer yerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden veya dışardan bağımsızlar atanır.

Geçici Bakanlar Kurulu, yenilenme kararının Resmî Gazete'de ilânından itibaren beş gün içinde kurulur.

Geçici Bakanlar Kurulu için güven oyuna başvurulmaz.

Geçici Bakanlar Kurulu, seçim süresince ve yeni Meclis toplanıncaya kadar vazife görür.

VIII. Millî savunma.

MADDE 110 — Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin mânevî varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.

a) Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı.

Millî güvenliğin sağlanmasından ve Silâhlı Kuvvetlerin savaşa hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumludur.

Genelkurmay Başkanı, Silâhlı, Kuvvetlerin komutanıdır.

Genelkurmay Başkanı, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, Cumhurbaşkanınca atanır; görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Genelkurmay Başkanı, bu görev ve yetkilerinden dolayı Başbakanca karşı sorumludur.

b) Millî Güvenlik Kurulu.

MADDE 111 — Millî Güvenlik Kurulu, kanunun gösterdiği Bakanlar ile Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet temsilcilerinden kuruludur.

Millî Güvenlik Kuruluna Cumhurbaşkanı Başkanlık eder; bulunmadığı zaman, bu görevi Başbakan yapar.

Millî Güvenlik Kurulu, millî güvenlik ile ilgili kararların alınmasında ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcılık etmek üzere, gerekli temel görevleri Bakanlar Kuruluna bildirir.

G) İDARE

MADDE 112 — İdarenin kuruluş ve görevleri esasları, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

a) İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzel kişiliği. İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kamu tüzel kanunla düzenlenir. Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.

b) Yönetmelikler. **MADDE 113** — Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler. Yönetmelikler Resmî Gazete ile yayınlanır.

c) Yargı denetimi. **MADDE 114** — İdarenin hiçbir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak davalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararları ödemekle yükümlüdür.

II. İdarenin kuruluşu.

a) Merkezi idare. **MADDE 115** — Türkiye merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır.

İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.

Belli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla, birden çok ili içine alan çevrede, bu hizmetler için, yetki genişliğine sahip kuruluşlar meydana getirilebilir.

b) Mahalli idareler.

MADDE 116 — Mahalli idareler, il, belediye veya köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileridir.

Mahalli idarelerin seçimleri, kanunun gösterdiği zamanlarda ve 55 üncü maddede yazılı esaslara göre yapılır.

Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organik sıfatını kazanma ve kaybetmeleri konusundaki denetim, ancak yargı yolu ile olur.

Mahalli idarelerin kuruluşları, kendi aralarında birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

III. Memurlarla ilgili hükümler.

MADDE 117 — Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asil ve sürekli görevler, memurlar eliyle görülür.

Memurların nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri, aylık ve odenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

b) Memur teminatı.

MADDE 118 — Memurlar ve kamu kurumu niteliğindeki meslek teşekkülleri mensupları hakkında yapılacak disiplin kovuşturmalarında, isnad olunan hususun ilgilie açıkça ve yazılı olarak bildirilmesi, yazılı savunmasının istenmesi ve savunma için belli bir süre tanınması şarttır.

Bu esaslara uyulmadıkça disiplin cezası verilemez.

Disiplin kararları, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

Asker kışkırlar hakkındaki hükümler saklıdır.

c) Memurların büsleminin yönetim ve denetim işlerinde çalışanlara girememesi.

MADDE 119 — Memurlar ve kamu iktisadi teşebbüsünün yönetim ve denetim işlerinde çalışanlar ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların merkez kurullarında görev alanlar, siyasi partilere üye olamazlar. Memurlar ve kamu iktisadi teşebbüslerinde çalışanlar, görevlerini yerine getirirken, vatandaşlar

arasında, siyasi kanaatlarınla dolayı herhangi bir ayrım yapamazlar.

Bu esaslara aykırı hareketleri mahkeme hükmüyle sabit olanlar, kamu hizmetinden temelli çıkarılır.

IV. Özerk kuruluşlar.

a) Üniversiteler.

MADDE 120 — Üniversiteler, ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişilileridir.

Üniversiteler, kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden kurulu organları eliyle yönetilir ve denetlenir; özel kanuna göre kurulmuş Devlet üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları. Üniversite dışındaki makamlarca, her ne suretle olursa olsun, görevlerinden uzaklaştırılmazlar.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler.

Üniversitelerin kuruluş ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, öğretim ve araştırma görevlerinin Üniversite organlarıca denetlenmesi, bu esaslara göre kanunla düzenlenir.

Siyasi partilere üye olma yasağı, Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları hakkında uygulanmaz. Ancak, bunlar partilerin genel merkezleri dışında yönetim görevi alamazlar.

b) Radyo ve televizyonun idaresi ve haber ajansları.

MADDE 121 — Radyo ve televizyon istasyonlarının idaresi, özerk kamu tüzel kişiliği halinde, kanunla düzenlenir.

Her türlü radyo ve televizyon yayımları, tarafsızlık esasına göre yapılır.

Radyo ve televizyon idaresi, kültür ve eğitime yardımcılık görevinin gerektirdiği yetkilere sahip kalır.

Devlet tarafından kurulan veya Devlettten mali yardım alan haber ajanslarının tarafsızlığı esastır.

V. Kamu kurumlarının niteliğindeki meslek kuruluşları.

MADDE 122 — Kamu kurumunun niteliğindeki meslek kuruluşları, kanunla meydana getirilir ve organları kendileri tarafından ve kendi üyeleri arasından seçilir.

İdare, seçilmiş organları, bir yargı mercii kararına dayanmaksızın, geçici veya sürekli olarak görevinden uzaklaştırılmaz.

Meslek kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz.

VI. Olağanüstü yönetim usulleri.

a) Olağanüstü haller.

MADDE 123 — Olağanüstü hallerde vatandaşlar için konulabilecek para, mal ve çalışma yükümleri ile bu hallerin ilanı, yürütülmesi ve kaldırılması ile ilgili usuller kanunla düzenlenir.

b) Sıkıyönetim.

MADDE 124 — Savaş hali, savaş gerektirecek bir durumun başgostermesi, ayaklanma olması veya vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemlili bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması sebebiyle, Bakanlar Kurulu, suresi bir ayı aşmamak üzere, yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya her yerinde sıkıyönetim ilân edebilir ve bunu hemen, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onamasına sunar. Mecus, gerekli görüldüğü zaman, sıkıyönetim süresini kısaltabileceği gibi, tamamıyla da kaldırabilir. Meclisler toplanık değilse, hemen toplantıya çağınır.

Sıkıyönetimin her defasında iki ayı aşmamak üzere uzatılması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararına bağlıdır. Bu kararlar, Meclislerin birleşik toplantısında alınır.

Sıkıyönetim veya genel olarak savaş halinde, hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği, hürriyetlerin nasıl kayıtlanacağı veya durdurulacağı kanunla gösterilir.

VII. Kanunlar emri.

MADDE 125 — kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmaktaki olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetme, tuzak, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde is-

rar eder ve bu emrini yazı ile yanlırsa, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

D) İKTİSADİ VE MALİ HÜKÜMLER

I. Bütçe

MADDE 126 — Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Kanun, kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Genel ve katma bütçelerin nasıl yapılacağı ve uygulanacağı kanunla gösterilir. Bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.

II. Sayıştay; kamu iktisadi teşebbüslerinin denetlenmesi.

MADDE 127 — Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hukme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir.

Kamu iktisadi teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi kanunla düzenlenir.

III. Kesin hesaplar.

MADDE 128 — Kesin hesap kanunu tasarıları, kanunda daha kısa bir süre kabul edilmemiş ise, ilgili oldukları mali yılın sonundan başlayarak en geç bir yıl sonra, Bakanlar Kurulunca, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Sayıştay, genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesin hesap kanunu tasarılarının verilmesinden başlayarak en geç altı ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

IV. Kalkınma.

a) Kalkınma planı ve Devlet Planlama Teşkilatı

MADDE 129 — İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma plana bağlanır. Kalkınma bu plana göre gerçekleştirilir.

Devlet Planlama Teşkilatının kuruluş ve görevleri, planın hazırlanmasında, yürürlüğe konmasında, uygulanmasında ve değiştirilmesinde gözetilecek esaslar ve planın bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesini sağlayacak tedbirler özel kanunla düzenlenir.

b) Tabii servet kaynaklarının aranması ve işletilmesi.

MADDE 130 — Tabii servetler ve kaynakları, Devletin hakim ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Arama ve işletmenin Devletin özel teşebbüsle birleşmesi suretiyle veya doğrudan doğruya özel teşebbüs eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır.

c) Ormanların korunması ve geliştirilmesi.

MADDE 131 — Devlet, ormanların korunması ve ormanlık sahaların genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanları, kanuna göre Devletçe yönetilir ve işletilir. Devlet ormanlarının mülkiyeti, yönetimi ve işletilmesi özel kişilere devrolunamaz. Bu ormanlar, zamanla mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez.

Ormanlar içinde veya hemen yakınında oturan halkın kalkındırılması ve ormanı koruma bakımından gerektiren başka yere yerleştirilmesi kanunla düzenlenir.

Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir ve bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz.

Orman suçları için genel af çıkarılmaz; ormanların tahribine yol açacak hiçbir siyasi propaganda yapılamaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yargı

A) GENEL HÜKÜMLER

I. Mahkemelerin bağımsızlığı.

MADDE 132 — Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna, hukuka ve vicdani kanaatlarına göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve tâlimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dâva hakkında Yasama Meclislerinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

II. Hâkimlik teminatı.

MADDE 133 — Hâkimler azolunamaz. Kondileri istemedikçe, Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylıklarından yoksun kılınmaz.

Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlarla görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar ve meslekte kalmalarının caiz olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır.

III. Hâkimlik mesleği.

MADDE 134 — Hâkimlerin nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin veya görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili suçlarından dolayı soruşturma yapılmasına ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarılmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve diğer özlük işleri, mahkemelerin bağımsızlığı esasına göre, kanunla düzenlenir.

Hâkimler altmışbeş yaşını bitirinceye kadar hizmet görürler. Askerî hâkimlerin yaş haddi kanunla belli edilir.

Hâkimler, kanunda belirtilenlerden başka, genel ve özel hiçbir görev alamazlar.

IV. Duruşmanın açık ve kararların gerekçeli olması.

MADDE 135 — Mahkemelerde duruşmalar herkeşe açıktır. Duruşmalardan bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına, ancak genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli olduğu hallerde karar verilebilir.

Küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur.

Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.

V. Mahkemelerin kuruluşu.

MADDE 136 — Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usûlleri kanunla düzenlenir.

VI. Savcılık.

MADDE 137 — Kanun, Cumhuriyet Savcılarının ve Kanunsözcülerinin özlük işlerinde ve görevlerini yapmalarında teminat sağlayıcı hükümler koyar.

Cumhuriyet Başsavcısı, Başkanunsözcüsü ve Askerî Yargıtay Başsavcısı, yüksek mahkemeler hâkimleri bakımındaki hükümlere tâbidir.

VII. Askerî yargı.

MADDE 138 — Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler, asker kişilerin askerî olan suçlarıyla, bunların asker kişilerin aleyhine veya askerî mahallede yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait dâvalara bakmakla görevlidirler.

Askerî mahkemeler, asker olmayan kişileri, ancak özel kanunda belirtilen askerî suçlarından dolayı yargırlar.

Askerî mahkemelerin, savaş veya sıkıyönetim hallerinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili olduğu kanunla gösterilir.

Askerî mahkemelerde üyelerin çoğunluğunun hâkimlik niteliğine sahip olması şarttır.

Askerî yargı organlarının kuruluşu, işleyişi, askerî hâkimlerin özlük işleri, mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetinin gereklerine göre özel kanunla düzenlenir.

B) YÜKSEK MAHKEMELER

I. Yargıtay.

MADDE 139 — Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen karar ve hükümlerin son inceleme mercidir. Kanunla gösterilen belli dâvalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Yargıtay üyeleri Yüksek Hâkimler Kurulunca, Yargıtay Birinci Başkanıyla İkinci Başkanları ve Cumhuriyet Başsavcısı Yargıtay büyük genel kurulunca, üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.

Yargıtayın kuruluşu, işleyişi, Başkan ve üyelerinin ve diğer mensuplarının nitelikleri kanunla düzenlenir.

II. Danıştay.

MADDE 140 — Danıştay, kanunların başka idari yargı mercilerine bırakmadığı konularda ilk derece ve genel olarak üst derece idare mahkemesidir.

Danıştay, idari uyumsuzlukları ve dâvaları görmek ve çözümlenmek, Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları hakkında düşüncesini bildirmek, tüzük tasarılarını ve imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini incelemek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir.

Danıştay Başkan ve üyeleriyle Başkanunsözcüsü, kanunda gösterilen niteliklere sahip kişiler arasından, Anayasa Mahkemesinin asıl ve yedek üyelerinden meydana gelen kurulca gizli oyla ve üçte iki çoğunlukla seçilir. İlk iki oylamada çoğunluk sağlanmazsa, salt çoğunlukla yetinilir.

Danıştay Başkan ve üyeleriyle Başkanunsözcüsünün seçimlerinde Bakanlar Kurulu ile Danıştay genel kurulunca ayrı ayrı boş yer sayısı kadar aday gösterilir.

Danıştayın kuruluşu, işleyişi, yargılama usûlleri, mensuplarının nitelikleriyle atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, haklarında disiplin kovuşturması yapılması ve disiplin cezası uygulanması, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

III. Askerî Yargıtay.

MADDE 141 — Askerî Yargıtay, askerî mahkemelerce verilen karar ve hükümlerin son inceleme mercidir. Ayrıca, kanunla gösterilen askerî işlere ait belli dâvalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Askerî Yargıtay üyeleriyle Başsavcısı, hâkimlik niteliğine sahip, kırk yaşını bitirmiş ve en az on yıl askerî hâkimlik veya askerî savcılık yapmış kişiler arasından, Askerî Yargıtay genel kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla boş yerin üç misli olarak gösterdiği adaylar arasından Cumhurbaşkanınca seçilir.

Askerî Yargıtay, Başkanlarını kendi üyeleri arasından seçer.

Askerî Yargıtayın kuruluşu, işleyişi, yargılama usûlleri, üyeler hakkındaki disiplin işleri, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre, kanunla düzenlenir.

IV. Uyuşmazlık Mahkemesi

MADDE 142 — Uyuşmazlık Mahkemesi, adli, idari ve askerî yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlenmeye yetkilidir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluş ve işleyişi kanunla düzenlenir. Bu Mahkemenin başkanlığını, Anayasa Mahkemesince kendi asıl veya yedek üyeleri arasından görevlendirilen bir üye yapar.

C) YÜKSEK HÂKİMLER KURULU

I. Kuruluş.

MADDE 143 — Yüksek Hâkimler Kurulu, onsekiz asıl ve beş yedek üyeden kuruludur. Bu üyelerden altısı Yargıtay genel kurulunca, altısı birinci sınıfa ayrılmış hâkimlerce ve kendi aralarından gizli oyla seçilir. Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu, yüksek mahkemelerde hâkimlik etmiş veya bunlara üye olma şartlarını kazanmış kimseler arasından gizli oyla ve üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile üçer üye seçerler. Bu usûlle Yargıtay genel kurulunca iki, birinci sınıfa ayrılmış hâkimler ile Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu tarafından birer yedek üye seçilir.

Yüksek Hâkimler Kurulu, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kendi içinden Başkanını seçer.

Yüksek Hâkimler Kurulu üyelerinin görev süresi dört yıldır. Her iki yılda yarısının seçimi yenilenir. Hâkimlik görevinde iken seçilmiş olan üyeler ardı ardına iki defa seçilemez.

Yüksek Hâkimler Kurulu üyeleri, görevleri süresince başka bir iş ve görev alamazlar.

Yüksek Hâkimler Kurulunun kuruluşu, çalışma usûlleri, bölümleri ve bu bölümlerin görevleriyle toplantı ve karar yetersayıları, Başkan ve üyelerinin aylık ve ödenekleri kanunla düzenlenir.

Adâlet Bakanı, Yüksek Hâkimler Kurulu toplantılarına katılabilir; oylamaya katılamaz.

II. Görev ve yetkileri.

MADDE 144 — Hâkimlerin bütün özîk işleri hakkında karar verme yetkisi Yüksek Hâkimler Kurulundur.

Bir hâkimin, her ne sebeple olursa olsun, meslekten çıkarılması hakkındaki karar, genel kurulun salt çoğunluğuyla alınır.

Adâlet Bakanı, gerekli gördüğü hallerde, bir hâkim hakkında disiplin kovuşturması açılması için Yüksek Hâkimler Kuruluna başvurabilir.

Bir mahkemenin veya bir kadfonun kaldırılması veya bir mahkemenin yargı çevresinin değiştirilmesi, Yüksek Hâkimler Kurulunun uygun görmesine bağlıdır.

Hâkimlerin denetimi, belli konular için Yüksek Hâkimler Kurulunca görevlendirilecek üst derecedeki hâkimler eliyle yapılır.

D) ANAYASA MAHKEMESİ

I. Kuruluş.

a) Üyelerin seçimi.

MADDE 145 — Anayasa Mahkemesi, onbeş asıl ve beş yedek üyeden kuruludur. Asıl üyelerden dördü Yargıtay, üçü Danıştay genel kurullarınca kendi Başkan ve üyeleriyle Başsavcı ve Başkanunsozucusu arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir. Bir üye, Sayıştay genel kurulunca kendi Başkan ve üyeleri arasından aynı usûlle seçilir. Millet Meclisi üç, Cumhuriyet Senatosu iki üye seçer. Cumhurbaşkanınca da iki üye seçilir Cumhurbaşkanı, bu üyelerden birini, Askerî Yargıtay genel kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla ve gizli oyla gö-

tereseği üç aday arasından seçer. Anayasa Mahkemesi, kendi üyeleri arasından, gizli oyla ve üçte iki çoğunlukla, dört yıl için, bir Başkan ve bir Başkanvekili seçer; yeniden seçilmek caizdir.

Yasama Meclisi, bu seçimleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri dışından, üye tamsayılarının üçte iki çoğunluğu ile ve gizli oyla yaparlar. İlk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinilir.

Yasama Meclislerince seçilecek üyelerden birer kişinin, Üniversitelerin hukuk, iktisat ve siyasal bilimler öğretim üyelerinin birlikte toplanarak, açık üyeliklerin üç katı tutarında ve gizli oyla gösterecekleri adaylar arasından olması gereklidir.

Anayasa Mahkemesine asıl veya yedek üye olabilmek için, kırk yaşını doldurmuş bulunmak ve Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay veya Sayıştayda Başkanlık, üyelik, Başsavcılık, Başkanunsozcülüğü veya Üniversitelerde hukuk, iktisat ve siyasal bilimler alanlarında en az beş yıl öğretim üyeliği veya onbeş yıl avukatlık yapmış olmak şarttır.

Anayasa Mahkemesine, Yargıtay iki, Danıştay ile Yasama Meclislerinin herbiri birer yedek üye seçerler. Yedek üyelerin seçiminde de, asılların seçimindeki usûl uygulanır.

Anayasa Mahkemesi üyeleri, resmî veya özel hiç bir görev alamazlar.

b) Üyelğin sona ermesi.

MADDE 146 — Anayasa Mahkemesi üyeleri altmışbeş yaşında emekliye ayrılırlar.

Anayasa Mahkemesi üyeliği, bir üyenin hâkimlik mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymesi halinde kendiliğinden; görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceğinin kesin olarak anlaşılması halinde de, Anayasa Mahkemesi üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararı ile sona erer.

II. Görev ve yetkileri.

MADDE 147 — Anayasa Mahkemesi, kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüklerinin Anayasaya uygunluğunu denetler.

Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu üyelerini, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Yüksek Hâkimler Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini, Cumhuriyet Başsavcısını, Başkanunsozcüsünü, Askerî Yargıtay Başsavcısını ve kendi üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılar ve Anayasa ile verilen diğer görevleri yerine getirir.

Anayasa Mahkemesinin, Yüce Divan sıfatıyla yargılama savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı yapar.

III. Yargılama ve çalışma usûlü.

MADDE 148 — Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usûlleri kanunla; Mahkemenin çalışma tarzı ve üyeleri arasındaki işbölümü kendi yapacağı İçtüzükle düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi, Yüce Divan sıfatıyla yaptığı dâvalar dışındaki işleri, dosya üzerinde inceler. Ancak, gerekli gördüğü hallerde, sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri çağırır.

IV. İptâl davası.

a) Dâva hakkı.

MADDE 149 — Cumhurbaşkanı; son milletvekili genel seçimlerinde muteber oy sayısının en az yüzde onunu alan veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisi bulunan siyasal partiler veya bunların meclis grupları; Yasama Meclislerinden birinin üye tamsayısının en az altıda biri tutarındaki üyeleri; kendi varlık ve görevlerini ilgilendiren alanlarda Yüksek Hâkimler Kurulu, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay ve Üniversiteler, kanunların veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüklerinin veya bunların belirli madde ve hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptâl davası açabilirler.

b) Dâva açma süresi.

MADDE 150 — Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptâl davası açma hakkı, iptâl istenen kanunun veya İçtüzüğün Resmî Gazetede yayımlanmasından başlayarak doksan gün sonra düşer.

c) Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi. MADDE 151 — Bir dāvaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanaatine varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar dāvayı geri bırakır.

Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse, bu iddia, temyiz mercisine esas hukumle birlikte karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere üç ay içinde kararını verir.

Bu süre içinde karar verilmezse, mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını, kendi kanaatine göre çözümlü olarak dāvayı yürütür. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkemeler buna uymak zorundadır.

V. Anayasa Mahkemesinin kararları. MADDE 152 — Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir.

Anayasa Mahkemesince, Anayasaya aykırı olduğundan iptâlne karar verilen kanun veya içtüzük veya bunların iptâl edilen hükümleri, karar tarihinde yürürlükten kalkar. Gereken hallerde, Anayasa Mahkemesi, iptâl hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın verildiği günden başlayarak altı ayı geçemez.

İptâl kararı geriye yürümez.

Anayasa Mahkemesi, diğer mahkemelerden gelen Anayasaya aykırılık iddiaları üzerine verdiği hükümlerin, olayla sınırlı ve yalnız tarafları bağlayıcı olacağına da karar verebilir.

Anayasa Mahkemesi kararları, Resmî Gazetede hemen yayınlanır ve Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çeşitli hükümler

I. Devrim kanunlarının korunması.

MADDE 153 — Bu Anayasanın hiçbir hükmü, Türk toplumunun çağdaş uygarlık seviyesine erişmesi ve Türkiye Cumhuriyetinin laiklik niteliğini koruma amacını, güden aşağıda gösterilen Devrim kanunlarının, bu Anayasanın halkoyu ile kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılabilir ve yorumlanamaz :

1. 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu;
2. 25 Teşrinisani 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası hakkında Kanun;
3. 30 Teşrinisani 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Turbelerin Seddine ve Turbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına dair Kanun;
4. 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medeniyesiyle kabul edilen, evlenme akdinin evlendirme memuru tarafından yapılacağına dair medeni nikâh esasları ile aynı Kanununun 110 uncu maddesi hükmü;
5. 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmillel Erkânın kabulü hakkında Kanun;
6. 1 Teşrinisani 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabulü ve Tatbiki hakkında Kanun;
7. 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi Lâkap ve Unvanların kaldırıldığına dair Kanun;
8. 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2598 sayılı Bazı Kışvelerin Giyilemeyeceğine dair Kanun.

II. Diyanet İşleri Başkanlığı.

MADDE 154 — Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir.

BEŞİNCİ KISIM

Geçici hükümler

I. T. B. M. M. GEÇİCİ MADDE 1 — Bu Anayasaya göre kurulan Millet Meclisiyle Cumhuriyet Senatosunun seçimleri aynı günde yapılır.

a) Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu seçimlerinin birliktede yapılacağı; ilk toplantı günü.

b) Cumhuriyet Senatosunun kurulması.

c) Geçici İçtüzük.

GEÇİCİ MADDE 2 — Bu Anayasaya göre kurulacak Cumhuriyet Senatosunun ilk genel seçimleri, genel oyla seçilecek olan bütün üyelikler için yapılır. Cumhuriyet Senatosu, Cumhurbaşkanınca seçilmesi gereken onbeş üyenin seçiminden önce hukuki varlık kazanır. Cumhurbaşkanı, bu üyeleri, kendi seçiminden başlayarak bir ay içinde seçer.

GEÇİCİ MADDE 3 — Bu Anayasaya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun toplantı ve çalışmalarını için, kendi içtüzükleri yapılmaya kadar, Türkiye Büyük Millet Meclisininin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükte olan içtüzükleri uygulanır.

II. Kurucu Meclis, Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisinin hukuki varlıklarının sona ermesi;

GEÇİCİ MADDE 4 — Bu Anayasaya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisininin toplantı ve çalışmalarını için, kendi içtüzükleri yapılmaya kadar, Türkiye Büyük Millet Meclisininin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükte olan içtüzükleri uygulanır.

27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren Kurucu Meclisin toplandığı 6 Ocak 1961 tarihine kadar yasama yetkisi ve yürütme görevini Türk Milleti adına kullanmış bulunan Millî Birlik Komitesinin ve Devrim Hükümetlerinin karar ve tasarruflarından ve bunların, idarece veya yetkili kılınan organ ve mercilerce uygulanmasından dolayı, karar alanlar, tasarrufla bulunanlar ve uygulayanlar hakkında cezaî veya mali veya hukukî sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı mercisine başvurulamaz.

Normal demokratik rejimi bütün teminatı ile kurmak amacıyla gerçekleştirilen ve yürütülen 27 Mayıs 1960 Devrim tarihinden 6 Ocak 1961 tarihine kadar çıkarılan kanunlar, Türkiye Cumhuriyetinin diğer kanunlarının değiştirilmesi ve kaldırılmasında uygulanan kurallara göre değiştirilebilir veya kaldırılabilir. Ancak, bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde iptâl dāvası açılmayacağı gibi, itiraz yoluyla dahi mahkemelerde Anayasaya aykırılık iddiası ileri sürülemez.

27 Mayıs 1960 dan 6 Ocak 1961 tarihine kadar çıkarılan kanunların, yapılmış tasarrufların ve alınmış kararların değiştirilmesi veya kaldırılması hallerinde de 2 nci fıkra hükmü saklıdır.

III. Cumhurbaşkan seçimi.

GEÇİCİ MADDE 5 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin andıktıkları toplantının ertesi günü, Cumhurbaşkanı seçimi yapılır. Cumhurbaşkanının seçilmesiyle, 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunla kabul edilmiş olan Devlet Başkanının görevi kendiliğinden sona erer.

IV. Bakanlar Kurulunun kurulması.

GEÇİCİ MADDE 6 — Bu Anayasanın 102 nci maddesine göre yeni Bakanlar Kurulu kurulunca, 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunla kabul edilmiş olan Bakanlar Kurulunun görevi kendiliğinden sona erer.

V. Anayasanın *kabûl ettiği organ, kurum ve kurullar.* GEÇİCİ MADDE 7 — Bu Anayasa ile kabûl edilmiş olan yeni organ, kurum ve kurulların kuruluş ve işleyişleriyle ilgili kanunlar, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısından başlayarak en geç altı ay içinde ve bu Anayasa ile konulması emredilen diğer kanunlar da en geç iki yıl içinde çıkarılır.

a) Yeni organ, kurum ve kurulların kurulması.

b) Eski organ, kurum ve kurulların yururluğe konularak görevlerine başlayıncaya kadar, bu konulardaki hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

c) Eski kanunların Anayasaya aykırılığı iddiası. GEÇİCİ MADDE 9 — Anayasa Mahkemesinin görevine başladığının Resmî Gazeteye yayınlanmasından önce, mahkemelerde kanunların Anayasaya aykırılığı iddiası ileri sürülemez ve mahkemelerce de kanunların Anayasaya aykırılığına dayanılarak karar verilemez.

Anayasa Mahkemesinin görevine başladığı tarihte yururlukte olan herhangi bir kanun hakkında, bu Anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptâl davası açılabilir. Bu halde iptâl davası açma hakkı, Anayasa Mahkemesinin görevine başladığının Resmî Gazeteye yayınlandığı tarihten itibaren altı ay sonra düşer.

İlk Cumhuriyet Senatosunda ad çekme.

GEÇİCİ MADDE 10 — Cumhuriyet Senatosunun genel oyla ve Cumhurbaşkanınca seçilen üyelerinin yenilenmesi hakkındaki 73 uncu maddenin 2 nci fıkrası hükmünün uygulanmasını sağlamak amacıyla, bunların seçiminden iki yıl sonra yapılacak seçimlerle yenilenecek olanları tesbit etmek üzere, bu seçimden iki ay önce ad çekmeye başvurulur; dört yıl sonra yapılacak seçimle yenilenecek olan üyelerin tesbiti için, aynı esasa uyularak ad çekilir; ancak, ikinci yıl sonunda seçilmiş olan üyeler bu ad çekmeye girmez.

Cumhuriyet Senatosu Başkanı hakkında ad çekme işlemi uygulanmaz.

İlk Cumhuriyet Senatosu seçiminden iki ve dört yıl sonra yapılacak seçimler hakkında da, Cumhuriyet Senatosu seçimleriyle ilgili kanun hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 11 — Yüz kısaltıcı olmıyan bir suçtan kessin hüküm giydikten sonra, bu Anayasanın halkoyu ile kabûlünden önce affedilmiş bulunanlar, 68 inci maddedeki seçimle yasağına tâbi değildirlir.

VII. Affedilenlerin seçilme yeterliği.

ALTINCI KISIM

Son hükümler

I. Anayasanın değiştirilmesi.

MADDE 155 — Anayasanın değiştirilmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte biri tarafından yazıyla teklif edilebilir. Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki teklifler ivedilikle görüşülemez. Değiştirme teklifinin kabûlü, Meclislerin ayrı ayrı üye tamsayılarının üçte iki çoğunluğunun oyuyla mümkündür.

Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabûlü, 1 inci fıkradaki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabûlü hakkındaki hükümlere tâbidir.

II. Başlangıç ve kenar başlıklar.

MADDE 156 — Bu Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten Başlangıç, Kısmı, Anayasa metnine dâhildir.

Madde kenar başlıkları, sadece ilgili oldukları maddelerin konusunu ve maddeler arasındaki sıralanma ve bağlantıyı gösterir. Bu başlıklar, Anayasa metninden sayılmaz.

III. Anayasanın yürürlüğe girmesi.

MADDE 157 — Bu Anayasa halkoyuna sunulup kabûl edilince, Türkiye Cumhuriyetinin Anayasası olur ve halkoyu sonuçlarıyla beraber derhâl Resmî Gazetede yayımlanır.

Bu Anayasanın Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşu, seçimi ve toplanması ile ilgili hükümleri, 1 inci fıkraya göre yayınlanması ile; diğer hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçilmesi ile, geçici maddelerde belirtilen esaslara göre yürürlüğe girer.

TEBLİĞ

Maliye Bakanlığından :

Gider vergilerine ait ilk madde indirim tebliğleri
Sıra No : 47

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 27 nci maddesi gereğince
Sanayi Bakanlığı ile birlikte yapılan inceleme sonunda :

Vergili sodyum sülfattan-elde edilen

sodyum sülfür (zırmık) için % 15

nisbetinde ilk madde indirimi yapılması uygun görülmüştür.

Sözli edilen indirimin tatbikına istihsal muesseselerinin Mayıs 1961 teslimatını gösteren ve Haziran 1961 ayının 15 inci günü akşamına kadar Vergi Dairelerine verilmesi icabeden beyannamelerden başlanması gerektiği ilânen tebliğ olunur.

İLÂN LAR

Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanlığından :

1 — Dikmen civarında Orta Doğu Teknik Üniversitesine ait saha dahilinde yaptırılacak 233 215 lira 66 kuruş keşif bedelli «Rasathan» nın ikmalî inşaatı işi olup 2490 sayılı kanun hükümleri dahilinde ve birim fiyat esasından kapalı zarf usulu ile eksiltmeye konulmuştur.

2 — İhale, 12 Haziran 1961 Pazartesi günü saat 15 de Ankara'da Mebus Evleri karşısında Fen Fakültesi binasında yapılacaktır.

3 — Ekalıtmeye girebilmek için :

a) Ticaret ve Sanayi Odasından alınmış 1961 yılına ait belgenin;
b) Devlet ve diğer resmî muesseselere bu değer emsalı evsafı ve

kesin kabûlü yapılmış bir işi taahhüt etmiş olduğunu belirten belgeyi ihaleden 3 gün evveline kadar Ankara Üniversitesi Mimarlığına ibraz ederek alacağı yeterlik belgesinin;

c) 12 578 lira 60 kuruşluk teminat mektubunun,

d) Teklif mektubunun ihaleden bir saat evvel makbuz mukabilinde Komisyon Reisliğine verilmiş veya idelî taahhütlü olarak gönderilmiş olması şarttır.

Postada vâkı gecikmeler kabul edilmeyecektir.

4 — Bu işe ait sözleşme, şartname ve projeler her gün iş saatlerinde Fakülte Sekreterliğinde görülebilir.

Karayolları Umum Müdürlüğünden :

Eksiltmeye konulan mevzu	Tahmini bedeli	Geçici teminatı	İhalenin şekli	İhalenin saati
7 kalemde muhtelif çapta 1330 metre bakır boru alımı	6.245,—	476,—	Açık eksilt.	10
Muhtelif çapta 31 kalem debriyaj ve fren balata parçını	24.625,—	1.347,—	Kapalı zarf	15
Muhtelif çapta 38 kalem bobinaj teki	167.600,—	9.630,—	Kapalı zarf	16

Cins, miktar vesair özellikleri yukarıda yazılı mevzuların her biri ayrı ayrı karşısındaki usul ile eksiltmeye konulmuş olup, eksiltme ve ihaleleri 7 Haziran 1961 Çarşamba günü yukarıda her ihtiyaç hızasında gösterilen saatlerde Merkezde Malzeme Şubesi Müdürlüğünde yapılacağı, kapalı zarf usulü eksiltmelerde usulüne göre hazırlanacak zarfların ihale zamanından bir saat önce Komisyona verilmesi, postadaki gecikmelerin kabul edilmeyeceği ilân olunur.

1915 / 4-3

Tahmini bedeli 3.500,—, muvakkat teminatı 262,50 lira olan 3 adet hurda hesap makinesi 16 Haziran 1961 Cuma günü saat 16 da Merkezde Malzeme Şubesi Müdürlüğünde kapalı zarf usulü ile satılacaktır. Hesap makineleri ve satış şartnamesi Ankara - Akköprü Karayolları Transit Ambarı Ayniyat Muhasipliğinde görülebilir.

Talipilerin usulüne göre hazırlayacakları zarflarını ihale zamanından bir saat önce Komisyona vermeleri, postadaki gecikmelerin sayılmayacağı duyurulur.

1992 / 4-1

Artırmaya konulan mevzu	Tahmini bedeli	Kati teminatı	Pazarlığın Günü	İhalenin saati
3 kalem hurda eşya ve malzeme	1.737,—	260,55	12/6/1961 Pazartesi	10
9 adet müstamel daktilo	2.100,—	315,—	>	11
12 kalem hurda eşya ve malzeme	1.584,—	237,60	>	15
4 kalem hurda eşya ve malzeme	72,—	10,80	>	16
14 kalem müstamel oto yedek parçası	400,—	60,—	14/6/1961 Çarşamba	10
50 kalem müstamel oto yedek parçası	2.500,—	375,—	>	11
47 kalem müstamel oto yedek parçası	2.500,—	375,—	>	14
73 kalem müstamel oto yedek parçası	2.500,—	375,—	>	15
1 adet Kjelleberg elektrik kaynak makinesi	1.500,—	225,—	>	16

Yukarıda cins ve miktarı vesair özellikleri yazılı müstamel veya hurda yedek parça, veya eşya ve malzemeler her biri ayrı ayrı karşısındaki gün ve saatlerde Merkezde Malzeme Şubesi Müdürlüğünde pazarlıkla satılacaktır. Satış mevzuları Ankara - Akköprü Karayolları Transit Ambarı sahasında ve şartnameleri aynı yerde Ambar Ayniyat Muhasipliğinde görülebilir.

1993 / 2-1

Ankara Vakıflar Mıntaka Müdürlüğünden :

Yapılacak işin mahiyeti	Kesif bedeli Lira K.	G. teminatı Lira K.	İhale saati
Kırıkkale Hassadede Camii ve Türbe onarımı	37.612 00	2.330 90	10,30
Ankara'da Karacabey Camii ve Türbe onarımı	32.220 04	1.741 50	11,00
Ankara'da Suluhan arsası yıkma ve melez nakli	24.193 76	1.314 53	15,00

Yukarıda mahiyeti yazılı onarım işleri 9/6/1961 Cuma günü belirlenen saatlerinde kapalı zarfla ihaleye konmuş olup, eksiltme Müdürlüğümüzde müteşekkül Komisyon tarafından yapılacaktır. Taliplerin 1 inci iş için (37.000), 2 nci iş için (25.000) liralık eski eser ve 3 üncü iş için (24.000) liralık inşaat ve tamirat nevinden bir iş yaptığını ait yetkilik belgesi, 1961 yılı ticaret odası vesikası ve geçici teminatlarını,

usulünce hazırlanmış teklif mektuplarıyla ihaleden bir saat önce Komisyon Başkanlığına vermeleri gerekir.

Postada vaki gecikmeler kabul edilmez. Bu işlere ait kesif ve şartname her gün mesai saatlerinde Müdürlüğümüzde görülebilir.

1916/4-2

PTT Genel Müdürlüğünden :

200 adet köseleden mamul posta dağıtıcı çantası satın alınacaktır. Bu işe ait şartname Ankara'da Genel Müdürlük Malzeme Dairesi Başkanlığından, İstanbul'da Gıda Hava PTT Tesellüme ve Depo Müdürlüğünden bedelsiz olarak verilir.

1907 / 2-2

Bolu Vali ve Belediye Reisliğinden :

1 — Belediyeimiz Fen Dairesinde vazife görmek üzere bir inşaat mühendisi veya fen memuru aranmaktadır.

2 — Talip olacakların 5/6/1961 akşamına kadar evrakı müstakillerini göndererek talep ettikleri ücreti de bildirmeleri rica olunur.

1933 / 3-2

Afyon Belediyesinden :

Mezrhahada bir sene içinde kesilecek hayvanların kesimi ve etlerinin dağıtım işi muhammen 24.000 lira üzerinden kapalı zarf usulü ile eksiltmeye çıkarılmıştır.

Muvakkat teminatı 1.800 lira olup ihalesi 9 Haziran 1961 Cuma günü saat 15 de Belediye Encümeninde yapılacaktır. Şartnamesinin Belediye Muhasebesinde görülebileceği ilân olunur.

1975 / 4 2

Bir adet 5-65 tonluk kamyon ve bir adet 0,500-0,750 tonluk pikap alınacaktır. Kamyonun muhammen bedeli 70.000, pikapın 20.000 liradır. Şartnameler her gün Belediye Muhasebesinde görülebilir. Eksiltme kapalı zarf usulü ile 9/6/1961 Cuma günü saat 15 de Belediye Encümeninde yapılacaktır. Muvakkat teminat kamyon için 4.600, pikap için 1.500 liradır. Teklif zarfları aynı gün saat 14 e kadar verilebilir.

1976 / 4-2

Birecik Asliye Hukuk Yargıçlığından :

960/136

Kurtuluş Mahallesinden Bilâl oğlu Misalim Yaşar Aykılıç vekili Adil Çulcuoğlu'nun Mehmet oğlu Bekir aleyhine mahkememizde açmış olduğu gâiplik kararının yapılan duruşması sonunda :

Birecik'in Kurtuluş Mahallesinden Mehmet oğlu Bekir'in 1332 senesinde Birinci Cihan Harbine iştirak edip bugüne kadar hayat ve memarından herhangi bir haber alınmadığından gâipliğine 4/4/1961 tarih ve 961/51 sayılı karar verilmiştir.

Yukarıda adı geçen dâvalı Mehmet oğlu Bekir'in hayat ve memarı hakkında malûmatları olanların bir sene zarfında mahkememize 960/136 sayılı dosyaya müracaatları ilân olunur.

1750 / 1-1

Beyşehir Asliye Hukuk Yargıçlığından :

961/88

Tebliğata adresi meçhul kalan Hoyran Köyünden Kâmil karısı Keziban Altunışık'a :

Kocamaz Kâmil tarafından aleyhine açılan zina sebebiyle boğanma davasında tebligata elverişli adresinin bulunmadığından arzuhal tebligatına kaim olmak üzere duruşmasına 15/6/1961 günü saat 9 a bırakıldığı ilân olunur.

1956

M. S. B. 4 No. lu Satın Alma Komisyonu Başkanlığından

Kapalı zarf usulü ile Ankara da ilaç yapım evi inşaatı yaptırılacak. Keşif bedeli 1.488.247,76 lira olup geçici teminatı 58.398 liradır. İhalesi: 19/6/1961 Pazartesi günü saat 11,00 de Komisyonunda yapılacaktır. Keşif ve şartnameler her gün öğleden evvel Komisyonunda ve İstanbul Levazım Amirliğinde görülebilir.

İsteklilerin ihale gününden en az üç gün evvel M. S. B. İnş. Eml. D. ne muracaat ile yeterlik belgesi almaları şarttır. Tahiplerin 2490 sayılı kanunun hükümleri dairesinde hazırlıyacakları teklif zarflarını ihale saatinden bir saat evvel makbuz mukabilinde Komisyon Başkanlığına vermeleri. Posta ile gönderilecek zarflardaki gecikmeler hiç bir suretle kabul edilmez.

1955 / 4-1

Ankara Valiliğinden :

1 — Eksiltmeye konulan iş : Ankara Hastanesi poliklinik tadilatı işidir.

Keşif bedeli (337.410,52) liradır.

2 — Eksiltme 16/6/1961 Cuma günü saat 11,— de Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü odasında müteşekkül Komisyonunda kapalı zarf usulü ile yapılacaktır.

3 — Eksiltme şartnamesi ve ekleri Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğünde görülebilir.

4 — Eksiltmeye girebilmek için isteklilerin 1961 yılına ait ticaret odası belgesi ile usulü dairesinde (20.120,53) liralık muvakkat teminat vermeleri lazımdır.

5 — İstekliler gerçek tek kişi veya tüzel kişi olacaktır

6 — İstekliler Bayındırlık Bakanlığı eksiltmelerine iştirak Talimatnamesi ve eksiltme şartnamesinde yazılı esaslar dahilinde tatil günleri hariç üç gün evvel Ankara Valiliğine muracaat edeceklerdir.

7 — İstekliler kendilerinden istenilen vesikaları teklif mektupları ile birlikte zarflara koymaları ve zarfı usulüne göre kapatmaları eksiltme günü saat 10,— a kadar makbuz mukabil Komisyon Başkanlığına vermeleri lazımdır.

Keyfiyet ilân olunur.

2008 / 4-1

Cinsi	Miktarı	Muhammen bedeli Lira K.	Muvakkat teminatı Lira K.	İhalenin icra edileceği gün ve saati
Elektrikli otovlav	5 aded	27.325 00	2.049 40	16/6/1961 Cuma 11,00
Cerrahi aspiratör	5 aded	15.862 50	1.189 70	> > >
Ameliyathane lambası (Tavandan asılı)	3 aded	21.600 00	1.620 00	> > >
Ameliyat masası	3 aded	50.350 00	4.151 25	> > >
Yekûn		120.137 50	9.010 35	

Yukarıda cinsi, miktarı, muhammen bedeli ve geçici teminat miktarı yazılı dört kalem tıbbi malzeme kapalı zarf usulüyle satın alınacaktır.

İhaleleri hizalarında kaydedilen gün ve saatte ve ayrı ayrı olarak Vilâyet sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü odasında müteşekkül komisyon huzurunda yapılacaktır.

Şartname ve diğer luzumlu evrak Ankara ve İstanbul Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüklerinde görülmür.

İsteklilerin belirli gün ve saat 10,00 a kadar teminat makbuzu veya mektubu ve ticaret odası vesikasını havi usulüne uygun hazırlanmış kapalı zarflarını Komisyon Başkanlığına vermeleri.

Postada vâkı olacak gecikme kabul edilmez.

2009 / 4-1

Avanos Sulh Hukuk Yargıçlığından :

961/97

Avanos'un Kalaba namı diğeri Karayusuf Höyüğü Köyünden Ölü Hacı Kenan oğlu Ölü Fatma'dan doğma 15/6/1949 doğumlu Şuayip Yıldırım'a aynı köyden Mehmet Ali oğlu Emin Satılmış'ın Avanos Sulh Hukuk Mahkemesinin 26/4/1961 tarih ve 961/97 esas ve 961/124 sayılı kararı ile vasi tayin edildiği ilân olunur.

1940

İskenderun Asliye Hukuk Yargıçlığından :

959/328

Dâvalı : Savaş Mahallesi Tenekeçe Sokak No. 19 da mukim Birouhi Beyya'ya

Dâvacı Gabriel Benna tarafından aleyhinize şiddetli geçimsizlik sebebiyle açılan boşanma dâvasının yapılan duruşmasında :

Adresiniz meçhul bulunduğundan davetiye ilânen tebliğ edilmiş olduğu halde 6/4/1961 tarihli duruşmaya gelmediğinizden namınıza ilânen giyap kararı tebliğ edilmesine karar verilmiş olduğundan karar gereğince 2/6/1961 tarihine musadif Cuma günü saat 9 da duruşmada bulunmanız aksi halde giyabınızda duruşma icrasına karar verileceği giyap kararı yerine kaim olmak üzere ilân olunur.

2025 / 1-1

Karayolları Umum Müdürlüğünden :

1 — Batman'dan muhtelif bölgelerimize brüt 7200 ton asfalt naklettirilecektir.

2 — Muhammen bedeli 1.502.613,50 lira olup % 20 fazla nakliye bedeli dâhil keşif teminatı 135.638,17 liradır.

3 — İhale: 12 Haziran 1961 Pazartesi günü saat 10 da Merkezde Malzeme Şubesi Müdürlüğünde yapılacaktır.

4 — Eksiltmeye iştirak edeceklerden 1961 yılına ait ticaret odası belgesi aranacaktır.

5 — Bu işe ait şartname bedelsiz olarak Malzeme Şubesi Müdürlüğünden alınabilir.

1991 / 4-2

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünden :

1 — Eksiltmeye konulan iş : Esenboğa Hava Limanı verici binasının tevsi işi olup, keşif bedeli 37.047,86 liradır.

2 — Eksiltme günü : 15/6/1961 tarihine rastlayan Perşembe günü saat 15 00 de Ankara'da Kızılay'da Genel Müdürlük binasında kapalı zarf usulü ile yapılacaktır.

3 — Eksiltme evrakı, Genel Müdürlük Malzeme Dairesi Reisliğinde görülebilir.

4 — Eksiltmeye girebilmek için :

a) İsteklilerin 1961 yılına ait ticaret odası belgesiyle, usulü dairesinde 2.778,57 liralık muvakkat teminat vermeleri şarttır. Muvakkat teminat Genel Müdürlük veznesine veya T. C. Merkez Bankasındaki 57 sayılı hesaba yatırılarak mukabilinde makbuz alınacaktır.

b) İsteklilerin en geç 12/6/1961 günü mesai saati sonuna kadar bir dilekçe ile Genel Müdürlüğe muracaat etmeleri (Muracaatta umumî evrak kaydı tarihi muteberdir. Telgrafla muracaat kabul edilmez) ve dilekçelerine en az bir defada 25.000,— liralık bir bina inşaatı işini yaptıkları dair belgelerini bağlayarak, bu iş için yeterlik belgelerini almaları,

5 — İsteklilerin eksiltme şartnamesinde verilen izahat dairesinde hazırlayacakları teklif mektubu, 1961 yılı ticaret odası vesikası, yeterlik belgesi ve teminat mektubunu havi kapalı zarflarını eksiltme saatinden bir saat evvel Komisyon Başkanına vermeleri şarttır. Postada olacak gecikmeler kabul edilmez.

6 — İsteklilerin gerçek tek kişi veya tüzel kişi olması şarttır. (Özel veya tescil edilmemiş ortaklar kabul edilmez.)

2003 / 4-1

Antakya Asliye Hukuk Yargıçlığından :

1959/465

Türkân Sert vekili Avukat Ali Güner tarafından Adana'nın İstiklal Mahallesi 225 Sokak 43 numarada mukim Mehmet oğlu İhsan Sert aleyhine açılan boşanma dâvasının yapılmakta olan muhakemesi sırasında :

Dâvalının gösterilen adresi terk edip İstanbul'a gittiği beyanla namına çıkarılan davetiye verilen meşruhattan anlaşılmış olduğundan dâvalıya bu kere Resmî Gazete ile ilânen davetiye tebliğine karar verilmiş ve muhakeme 23 Haziran 1961 Cuma günü saat 9 a bırakılmıştır.

Muayyen gün ve saatte dâvalının bizzat gelmesi, vekil veyahut da cevaplarına göndermesi aksi halde duruşmaya gelmediği ve vekil de göndermediği takdirde hakkında giyap kararı ittihaz olunacağı davetiye tebliği yerine kaim olmak üzere ilân olunur.

1941

İÇİNDEKİLER**T.C Anayasası****Sayfa**

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

1

Tebliğ

Maliye Bakanlığınca Gider Vergilerine Alt İlk Madde İndirim Tebliğleri

14

İlanlar

14